

Företagsläkare eller företagets läkare?

Som icke sjukvårdskunnig har jag vid ett par tillfällen fått anledning att undra över den etik som gäller för företagsläkare. Nu senast i anslutning till miljöolyckan vid Hallandsåsen (här är jag sakkunnig) då Skanskas företagsläkare vid en presskonferens, refererad av TT och i Sveriges Natur nr 6/1997, sagt att de symtom som tunnelarbetarna uppvisat inte nödvändigtvis behövde bero på akrylamidförgiftning utan att begynnande diabetes och för hög alkoholkonsumtion kan ge likartade symtom.

Ett annat fall hänför sig till ett större statligt företag där en konflikt uppstått mellan en chef och en kvinnlig anställd. Personalavdelningen kallade till ett möte, där företagsläkaren mötte upp. Enligt vad kvinnan berättat för mig försäkrade han att »jag håller med Dig» med adress till den manlige che-

fen utan att dessförinnan ha haft kontakt med kvinnan och inhämtat hennes version.

För mig är det svårt att tänka sig att en anställd med förtroende kan vända sig till sådana företagsläkare i något spörsmål som har med den fysiska eller psykiska arbetsmiljön att göra.

Jag är övertygad om att de båda fallen är undantag, men tycker samtidigt att det är för lättvindigt att betrakta det som försäkringar och tillfälliga olycksfall i arbetet.

Gunnar Jacks
professor,
Tekniska högskolan,
Stockholm

Replik: Självklart är en företagsläkare medicinsk konsult åt flera olika

herrar, dels den enskilde individen/patienten, dels företaget som väljer att köpa tjänsten och dessutom har han att följa av staten uppställda spelregler i medicinska frågor. För att kunna utföra ett gott arbete gäller det att ej ensidigt hamna i den ena herrens fullständiga våld, utan att kunna behålla sin objektiva/ sakkunniga medicinska kompetens. Det är vad som bl a kallas läkekonst.

Efter att ha tillbringat många timmar under hösten/vintern 1997 vid tunnelbygget i Hallandsåsen både i sammankomst med företagsledning och tunnelarbetarna i grupp och som enskilda patienter så känner jag mig mycket nöjd med den respons och det förtroende jag fått.

Berndt Wikström
företagsläkare,
Previa Skåne

Teoretiska förespråkare för godtyckligt dödande straffas aldrig

Så har det då hänt: »Stockholmsläkare gav aktiv dödshjälp», meddelar Eko-nyheterna. En narkosläkare har under en operation sövt ned en patient så att döden påskyndats – enligt uppgift för att förkorta patientens lidande. Läkaren har nu av Socialstyrelsen anmälts till åtal.

I årtal har människor utanför sjukvården, filosofer, författare, även jurister, propagerat för legaliserad dödshjälp i Sverige. Erfarenheterna från Nederländerna, som i praktiken tillåter dödshjälp, om vissa rekvisit är uppfyllda, har emellertid visat på den stora faran med samhälleligt sanktionerad eutanasi: läkare har dödat sina patienter också utan att inhämta deras begäran därom eller de anhörigas samtycke. År 1995 inträffade 900 sådana fall i Nederländerna, samtidigt som endast 41 procent av eutanasifallen rapporterades – således finns ett stort mörkertal.

Nyligen har den australiensiske professorn i praktisk filosofi, Peter Singer, besökt Sverige. Livet i sig har inget värde, menar Singer, utan det måste innehålla en viss minimal kvalitet för att vara värt att levast. Därför bör en läkare kunna avliva ett gravt missbildat nyfött

barn, i samråd med föräldrarna. Andra indikationer för att döda ett barn, enligt Singer, (»Praktisk etik», Thales 1996) skulle kunna vara Downs syndrom, blödersjuka, eller extrema politiska och sociala omständigheter (som i andra världskrigets koncentrationsläger).

Torbjörn Tännsjö, går då och då ut med långa artiklar i dagspressen där han propagerar för liknande saker som Singer. När tre döende patienter i Väst-sverige nyligen sövts ned under den sista fasen i livet skriver Tännsjö den 10 oktober 1997 en halv tidningssida i Dagens Nyheter under rubriken: »Rätt söva dödssjuka för gott.» Ytterligare tre fall av aktiv dödshjälp har nu offentliggjorts, en relativt nyexaminerad Göteborgsläkare har injicerat Dormicum i tre patienter så att de avled inom tre till fem dagar (Sydsvenska Dagbladet 97-12-31).

Jesús Alcalá skrev den 11 mars i Dagens Nyheter att yttrandefriheten måste ha sina etiska begränsningar. Den naiva vidsyntheten är farlig ... »civiliserade och demokratiska samhällen kan inte förhålla sig passiva inför dem som hetsar och sprider hat». Jag menar att det är just sådan hets som Peter Singer och

Torbjörn Tännsjö bedriver när de propagerar för lagligt sanktionerad dödshjälp och läkarassisterat självmord. (Tännsjö brukar visserligen hävda att han bara »visar på möjligheten av att införa självmordskliniker, inte pläderar för dem».)

Om ett värdeladdat budskap upprepas om och om igen så igångsätts en psykologisk process inne i mottagarna, en dynamik som leder till förändring. Det är på grund av denna mekanism som t ex hets mot folkgrupp är kriminaliserad. Nu undrar jag: Hur ofta skall t ex Tännsjö tillåtas megafonera ut sitt budskap? Varje gång han publiceras i DN når han flera hundratusen läsare. Inser inte redaktionen för DN Debatt att den lånar sina spalter till propaganda, och propaganda som uppmärksammas?

Den psykologiska förändringsprocess som startats ser vi tecken på nu när en läkare anmäls till åtal för aktiv dödshjälp. Filosoferna och författarna, som är teoretiska förespråkare för detta godtyckliga dödande, kommer däremot aldrig fläcka sina händer med blod.

Susanne Ringskog
överläkare i psykiatri,
Ystad